

Konya iline yönelik dış turizm talebinin analizi

KADIR ÖZTAŞ

I. GİRİŞ

Türkiye ekonomisi içinde gittikçe artan bir öneme sahip olan dış turizm sektörü, bölgeler ve iller bazında sosyal ekonomik ve turizm bilincinin geliştirilmesi açısından önem kazanmıştır. Bir ülke ya da yörenin turizm kaynaklarının verimli değerlendirilmesinde en önemli gösterge de dış turizm talebi olmaktadır.

Türkiye'ye yönelik dış turizm talebi, 1991 yılında yaşanan Körfez Krizi ile girdiği düşme eğilimini, 1995 yılında aşmış ve yeniden kriz öncesi talep durumuna ulaşmıştır.

Sahip olunan turistik arz kaynaklarının en uygun şekilde kullanılması ve Türkiye'ye gelen dövizin artması dış turizm talebi ile doğrudan ilgilidir. 1994 yılında, Türkiye'ye 6.670.618 yabancı turist gelmiş ve 4.321.000.000 \$ gelir elde edilmiştir. Bu turist toplamının yaklaşık 386.000'ni İç Anadolu Bölgesi'nde, 40.000'ni de Konya yöresinde konaklama yapmıştır.

Bu çalışmanın amacı, Konya iline yönelik dış turizm talebinin genel değerlendirilmesini yapmak ve artırılması için çeşitli öneriler geliştirmektir.

II. KONYA İLİNİN KONUMU VE TURİZM AÇISINDAN ÖNEMİ

Konya ili, İç Anadolu Bölgesi içinde 38.257 km²'lik bir alanla Türkiye'nin en geniş yüzölçümüne sahip ilidir. 1990 genel nüfus sayımı verilerine göre, şehir merkezinin nüfusu 513.346, toplam nüfusu 1.750.303 kişi olup, nüfus yoğunluğu 47 kişi/km'dir.

İlin büyük bir bölümü ovalarla ve bozkırlarla kaplıdır. Bu geniş düzlüklerde hububat ekimi yapılmakta ve ülke üretiminin yaklaşık %30'u bu yöreden elde edilmektedir.

Yörede iklim, kışları soğuk ve yağışlı yazları sıcak ve kurak geçmektedir. Yörenin dağlık kesimlerinde bu oran 400 mm.'-ye yaklaşmakta, Tuz gölü civarında ise 200 mm.ye kadar düşmektedir. Yörenin doğal bitki örtüsünü otsu bozkır bitkileri oluşturmakta, bazı yüksek kesimlerde az da olsa ormanlık kümeler rastlanmaktadır.

Yöre su kaynakları bakımından kapalı havza görünümündedir. Yöredeki akar suların çoğu yine yöredeki göllere dökülmektedir. Yöredeki belli başlı göller arasında, başta ülkenin ikinci büyük gölü olan Tuz Gölü olmak üzere, Akşehir, Beyşehir, Ilgın, Suğla ve Acıgöl sayılabilir.

Yöre, gerek doğal gerekse tarihi ve arkeolojik zenginlikler bakımından önemli turizm kaynaklarına sahiptir.

Yörede, Beyşehir Gölü ve Ereğli Sazlıkları Milli Parkı, Düden Gölü Kuş Cenneti ve Hotamış Gölü ve Sazlıkları, tabiat koruma alanları ilginç flora ve fauna yapısı ile doğal zenginlikleri oluşturmaktadır. Ayrıca yörede Turizm Bakanlığı tarafından turizm amaçlı kullanılacak 65 adet mağara tesbit edilmiş ve bunlardan bir kısmı turizmin hizmetine açılmış, bir kısmında da çalışmalar sürmektedir.

Öte yandan Konya, Selçuklular döneminde başkent, Karamanoğulları döneminde beyliğin önemli merkezi, Osmanlılar döneminde eyalet merkezi olması nedeniyle, her üç dönemin eşsiz eserlerine sahiptir. Ayrıca, ilin temel turistik çekiciliğini oluşturan Hz. Mevlana müzesidir. Bütün bunların yanında yörede turizmi destekleyen çok sayıda doğal ve kültürel unsur bulunmaktadır.

III. KONYA İLİNE YÖNELİK DIŞ TURİZM TALEBİNİN ANALİZİ

Yöreye yönelik dış turizm talebinin analizine geçmeden, arz-talep kavramları

ABSTRACT

ANALYSIS OF INTERNATIONAL TOURISM DEMAND FOR KONYA, TURKEY

The most significant attraction in Konya is the tomb and mosque of Mevlana Celaleddin Rumi, the founder of the sect of the Whirling Dervishes. This study evaluates international tourism demand for Konya, suggests increasing the city's attractions to better meet present demand and encourage its growth in the future.

Kadir Öztas, Akşehir Vocational Training School, Selçuk University, Konya, Turkey.

Kadir Öztas: Lisans, Çukurova Üniversitesi Mersin Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu; yüksek lisans, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Programı (1993), doktora, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Programı (halen öğrenci), Selçuk Üniversitesi Akşehir Meslek Yüksekokulunda öğretim görevlisi

ile yörenin turistik arz kapasitesini belirtmekte fayda vardır.

1. Arz ve talep kavramı

Talep analizine geçmeden önce, arz kavramını tanımlamak gereklidir. Çünkü arz olmadan talepten bahsetmek mümkün değildir.

Turistik arz; turistik ihtiyaçların karşılanması için belirli bir piyasada belirli bir fiyata veya bedelsiz olarak turistlere sunulabilen turistik mal ve hizmetlerin tümüdür. Diğer bir deyişle, turizm arzı turistik tüketimde yer alan ve turizm talebinin gereksinimlerini karşılamak için gerekli olan mal ve hizmetlerin tedarik edilmesini kapsayan üretime dayalı faaliyetlerin tamamıdır.

Turizm talebi ise, belirli bir piyasada, belirli bir fiyata, turistik mal ve hizmetleri rasyonel veya irrasyonel nedenlerle, kendi ikamet yeri dışında satın alma isteğinde bulunan, bu isteği gerçekleştirmeye imkan verecek kadar satın alma gücüne ve boş zamana sahip olan ve satınalmayı gerçekleştiren insanların miktarıdır.

2. Konya yöresi turistik arz kapasitesi

En genel tanımıyla turistik arz, belirli şartlar altında bir ülke, bölge veya turistik istasyonun turistlere satmaya hazır olduğu zenginliklerdir.

Turistik arz kapasitesi ise, turistik potansiyelin bir unsuru olarak turizmde teknik donatımı, yapısı, konforu gibi maddi; hizmetin kalitesi, personel yetenekleri gibi moral özellikleri ile medeni bir insanın arzu

ettiği vasıfta ulaşıma, geçici konaklama, beslenme, eğlence, dinlenme vb. ihtiyaçları karşılayabilen, fiyatları turistlerin büyük çoğunluğunun satınalma gücüne uygun olduğu kabul edilen, emre hazır ekonomik ve sosyal imkanlar bütünüdür.

Herhangi bir ülke, bölge ya da turistik merkezin arz verileri bakımından analizinin yapılması, bir anlamda söz konusu yörenin, turizm imkanlarının çok yönlü incelenmesi ile mümkündür. Fakat, biz bu çalışmalarda arz kaynakları incelenmesini turizm işletme belgeli ve belediye belgeli tesisler yönünden yapacağız.

a) Turistik belgeli tesisler

Turizm sektöründe arz kapasitesi, konaklama tesislerindeki yatak sayısı ile ifade olunur. Bu bakımdan ildeki turizm işletmesi ve turizm yatırım belgeli tesislerdeki yatak sayısı yörenin turistik arz kapasitesini ifade eder.

Konya'da turizm işletmesi belgeli 13 tesis ve 1.158 yatak, yatırım belgeli 5 tesis ve 645 yatak bulunmaktadır (Tablo 1).

Öte yandan, turistik arz kapasitesinin verimli kullanılmasında önemli bir fonksiyon üstlenmiş olan seyahat acentelerinin sayıları ve türleri de önem arz etmektedir. İlde 34'i merkez 2'si şube olmak üzere toplam 36 acente bulunmaktadır (Tablo 2).

b) Belediye belgeli tesisler

Turizm arz kapasitesi incelemesinde temel verileri turistik belgeli işletmeler oluştursa da, belediye belgeli işletmeler de turizm açısından önemli bir arz kapasitesini oluşturmaktadır.

TABLO-1: Konya ilindeki turistik belgeli tesis sayısı

Bölge	Turizm İşletme Belgeli			Turizm Yatırım Belgeli		
	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Konya ili	13	614	1158	5	317	645
İç Anadolu Bölgesi	152	10446	21185	101	6291	12952
Türkiye	1729	128065	265136	1578	114913	240932

KAYNAK: Turizm Bakanlığı, Belgeli Turizm İşletmeleri İstatistik Yıllığı 1994.

Bu çalışmanın amacı, Konya ilinin turizm potansiyelini ve yöreye yönelik dış turizm talebini incelemektir.

TABLO-2: Konya yöresinde faaliyet gösteren acentelerin türlerine göre dağılımı

Bölge	AG		A		B		C		Toplam	
	Mrk	Şube	Mrk	Şube	Mrk	Şube	Mrk	Şube	Mrk	Şube
Konya ili	16	-	10	2	5	-	3	-	34	2
İç Anadolu Böl.	71	1	92	36	26	4	13	1	202	42
Türkiye	537	23	754	334	175	13	142	16	1608	386

KAYNAK: Turizm Bakanlığı, Belgeli Turizm İşletmeleri İstatistik Yıllığı 1994.

Yöredeki belediye belgeli tesisler sahip oldukları bazı özelliklere göre (lokanta, yangın merdiveni, telefon, yüzme havuzu vb.) nitelikli ve niteliksiz olmak üzere iki gruba ayrılmıştır.

Yörede, 74'ü nitelikli 93'ü niteliksiz olmak üzere 167 tesis ve 6.411 yatak kapasitesi mevcuttur (Tablo 3)

3. Yöreye yönelik dış turizm talebinin analizi

Türkiye'ye 1994 yılında 6.670.618 yabancı turist gelmiş ve 4.321.000.000 ABD Doları gelir elde edilmiştir. Bunlardan ne kadannın İç Anadolu Bölgesi'ni dolayısıyla da Konya yöresini ziyaret ettiğini belirlemek; bölgede ve yörede sınır kapısı olmadığından, oldukça güçtür. Bu nedenle yöreyi ziyaret edenler olarak, yöredeki turistik belgeli ve belediye belgeli tesislerde konaklayanların sayısı ele alınacaktır.

Öte yandan, yöredeki müzeleri ziyaret eden yabancıların sayıları da bu kapsamda incelenebilir. Ancak, bu ziyaretçilerin birçoğunun günübirlik olması, turist ni-

teliği kazanmalarını engellemektedir (Tablo 4). Buradaki temel konu müze ziyaretçilerinin yörede hiç konaklamadıklarıdır.

1994 yılında İç Anadolu Bölgesi'ndeki turizm işletme belgeli tesislerde 330.897 kişi, belediye belgeli tesislerde 55.145 kişi olmak üzere, bölgede toplam 386.042 yabancı konaklama yapmıştır. Bunlardan 25.868'i turizm işletme belgeli, 14.600'ü belediye belgeli tesislerde olmak üzere 40.468 yabancı Konya'da konaklamıştır (Tablo 6).

Yörede konaklayanlar ile müze ziyaretçilerini karşılaştığımızda, yöreyi ziyaret eden yabancıların büyük bölümünün günübirlik olarak yöreyi ziyaret edip ayrıldıkları sonucuna varılmıştır. Bu durumda bölgede konaklamayı sağlayacak aktivitelerin az olduğu ve yörenin turizm potansiyelinin iyi değerlendirilemediği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Öte yandan yöreyi ziyaret eden yabancıların milliyetlerine göre dağılımına

TABLO-3: Konya yöresindeki belediye belgeli tesis sayısı

Bölge	Nitelikli		Niteliksiz		Toplam	
	Tesis Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Yatak Sayısı
Konya ile	74	3591	93	2820	167	6411
İç Anadolu Bölgesi	328	19054	357	12656	685	31710
Türkiye	5142	250899	3261	104026	8403	354925

KAYNAK: Turizm Bakanlığı, Belediye Belgeli Konaklama İstatistikleri Bülteni 1994.

1994 yılında, Konya'da 25 888'i turistik belgeli, 14 800'ü de belediye belgeli konaklama tesislerinde olmak üzere 40 468 yabancı konaklamıştır.

TABLO-4: Konya müzelerini ziyaret edenlerin yerli-yabancıların ziyaret ettikleri müzelere göre dağılımı

Müze Adı	Yerli	Yabancı	Toplam
Mevlana	972000	153000	1125000
Karatay	15100	13900	29000
İnce Minare	24200	14700	38900
Atatürk	11500	100	11600
Etnoğrafya	13600	300	13900
Sırçalı	1020	183800	123200
TOPLAM	1037420	365800	1306500

KAYNAK: Konya Kültür Müdürlüğü İstatistikleri

baktığımızda, Japonya, ABD ve Almanya'nın ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir (Tablo 7).

Söz konusu, turistlerin geceleme ve ortalama kalış sürelerine baktığımızda, ortalama konaklama süresinin bir(1) gün civarında olduğu görülmektedir (Tablo 8).

Yörede 29.921'i turizm işletme belgeli, 18.870'i belediye belgeli olmak üzere

48.791 yabancı geceleme gerçekleşmiştir. Ortalama kalış süresine baktığımızda, yörenin ülke genelinin gerisinde kaldığı görülmektedir. Aynı yıl ülkede ortalama yabancı kalış süresi 4,36 olarak gerçekleşmiştir.

Öte yandan analizin sağlıklı bir zemine oturması için, yörede gerçekleşen yabancı geceleme sayısı yanında yerli turist gece-

TABLO-5: Yöreyi ziyaret eden yabancıların milliyetlerine göre dağılımı

Milliyet	Turizm İşletme Belgeli Tesis	Belediye Belgeli Tesis
ABD	4668	759
Japonya	5903	478
Almanya	4663	1165
İtalya	1652	530
Franso	1777	1560
İngiltere	728	759
Benelux ülkeleri	2204	1700
İskandinav	621	624
İspanya	440	88
İron	67	541
BDT	27	208
Diğer	3118	6188
Toplam	25868	14600

KAYNAK: Konya Kültür Müdürlüğü İstatistikleri

Yöreyi ziyaret eden yabancıların milliyetlerine göre dağılımı incelendiğinde, yöreyi en fazla Japon, Alman ve ABD'li turistlerin geldiği görülmektedir.

TABLO-6: Yöredeki gecelemlerin ve ortalama kalış süresinin milliyetlere göre dağılımı

Milliyet	Turistik Belgeli Tesis	Ortalama Kalış Süresi	Belediye Belgeli Tesis	Ortalama Kalış Süresi
ABD	5072	1.08	970	1.27
Japonya	6288	1.06	550	1.15
Almanya	5557	1.19	1550	1.33
İtalya	1752	1.06	676	1.27
Fransa	2315	1.30	1710	1.09
İngiltere	757	1.03	1140	1.50
Benelüks	2994	1.35	2500	1.47
İskandinavya	641	1.03	1080	1.73
İspanya	505	1.14	556	1.53
İran	72	1.07	260	1.02
BDT	44	1.62	260	1.25
Diğer	3924	1.23	7743	1.25
Toplam	29921	1.16	18870	1.29

KAYNAK: Turizm Bakanlığı, Konaklama İstatistikleri Bülteni 1994; Turizm Bakanlığı Belediye Belgeli Konaklama İstatistikleri Bülteni 1994

lemelerine de değinerek ülke ortalamaları ile karşılaştırmak yararlı olacaktır.

IV. SONUÇ VE ÖNERİLER

Dünya turizm piyasasında yaşanan rekabet, ülkeler bazında bölgeler ve iller açısından da önem kazanmaya başlamıştır. Yörenin sahip olduğu değerler Türkiye'nin diğer yörelerine rakip olarak değil sahip olunan kültürel ve doğal zenginliklerle alternatif olarak sunulmalıdır.

Konya yöresindeki konaklama tesislerinde 40 bin civarında yabancı turist konaklamakta, bu sayı müze ziyaretçilerinin, mevcut 40 bine çıkarılsa bile, yine de 1/3'ni oluşturmaktadır. Öte yandan konaklayan 40 bin kişinin de ortalama kalış süresi 1 günü geçmemektedir. Bu oran ülke yabancı ortalama kalış süresinin oldukça altındadır. Bu nedenle yörede yetersiz olan, mevcut turistik verileri destekleyen aktivitelerin desteklenmesi gereklidir. Bu amaçla:

TABLO-7: Konya yöresindeki belediye belgeli tesis sayısı

Mevkii	Konaklayan Kişi		Geceleme Sayısı		Ortalama Kalış Süresi	
	Yabancı	Yerli	Yabancı	Yerli	Yabancı	Yerli
Konya	25868	57252	29921	78225	1.16	1.37
İç Anadolu Bölgesi	330897	759387	656199	1297056	2.10	1.70
Türkiye	3728645	691518	1625810	9557680	4.36	2.04

KAYNAK: Turizm Bakanlığı, Konaklama İstatistikleri Bülteni 1994

Yörede yabancıların gerçekleştirdikleri ortalama konaklama süresinin 1.28'da kaldığı ortaya çıkmıştır.

1. Yörenin temel turistik çekiciliğini oluşturan Hz. Mevlana Müzesi'nde törenlerin senede bir defa yapılmasının yanı sıra haftada birkaç gece de turistik amaçlı olarak düzenlenmeli ve geliştirilmelidir.

2. Yöredeki eşsiz tarihi ve arkeolojik eserlerin, turistik anlayışa uygun olarak tanıtımı yapılmalıdır,

3. Çatalhöyük'deki çalışmaların hızlandırılarak, müze kurulması çalışmalarına hız verilmelidir,

4. Ereğli Sazlıkları, Meke Tuzlası ve Hotamış Gölü ve Beyşehir Gölü Millî Parkı gibi eşsiz flora ve fauna yapısına sahip alanların, araştırmacılara ve doğa severlere tanıtılarak gerekli altyapı ve üstyapı tesisleri tamamlamalıdır,

5. 1996 yılı Birleşmiş Milletler Nasreddin Hoca yılını da fırsat bilerek, Akşehir'e bir Nasreddin Hoca Kültür Evi oluşturulmasına hız verilmeli, Hoca'nın dünyaca meşhur fıkraları çeşitli şekillerde karikatürüze edilmeli ve yörenin tur güzergahlarına alınması için gerekli çalışmalar yapılmalıdır,

6. Konya Havaalanı'nı sivilleştirilerek, uluslararası niteliğe kavuşturulmalıdır,

7. Yörenin gerek coğrafi gerekse kültürel konumu nedeniyle kongre merkezi olması için gerekli altyapı ve üstyapı oluşturulmalıdır,

8. Konya Sanayii Fuarı'nın ulusal ve uluslararası alanda daha iyi tanıtılarak, katılımın artırılması için gerekli altyapı ve üstyapı oluşturulmalıdır.□

KAYNAKÇA

ESİAD (1994), *Ege Bölgesi Turizminin Sektörel Analizi ve Gelişme Stratejileri*, Ege Sanayicileri ve İş Adamları Demeği, Yayın No: 94/ESA - 7, İzmir.

IŞIL Kemal, KILLICIGİL İsmail, *Konya İli Kitabı*, X. Bası, Sebat Ofset, Konya

KOZAK Nazmi, Meryam AKOĞLAN Metin Kozak (1994), *Genel Turizm İnkeler-Kavramlar*, Anatolia Yayıncılık, Ankara.

KÖKSAL Aydoğan (1994), *Türkiye Turizm Coğrafyası*, Ankara.

OLALI Hasan (1991), *Turizm*, MEB yayınları, Ankara.

OLALI Hasan, TİMURAİp (1988), *Turizm Ekonomisi*, Ofis Ofset Matbaası, İzmir.

ORMAN BAKANLIĞI (1994), *Milli Parklar Genel Müdürlüğü*, Teksir.

ÖZTAŞ Kadir (1995), "Konya Türk Turizminin Neresinde", *Konya Postası Gazetesi*, 3.6.1995

TURİZM BAKANLIĞI (1992), *Konya İli Turizm Envanteri*.

TURİZM BAKANLIĞI (1995), *Konaklama İstatistikleri Bülteni 1994* Yatınmlar Genel Müdürlüğü, Yayın No: 1995/2, Ankara

TURİZM BAKANLIĞI (1995), *Belediye Belgeli Konaklama İstatistikleri Bülteni 1994*, Yatınmlar Genel Müdürlüğü, Yayın No: 1995/5, Ankara

TURİZM BAKANLIĞI (1995), *Turizm İstatistikleri Bülteni 1994*, Yatınmlar Genel Müdürlüğü, Yayın No: 1995/4, Ankara

TURİZM BAKANLIĞI (1994), *Belgeli Turizm İşletmeleri İstatistik Yıllığı 1994*, İşletmeler Genel Müdürlüğü, Ankara

TABLO-8 Konya yöresindeki belediye belgeli tesis sayısı

Mevkii	Konaklayan Kişi		Geceleme Sayısı		Ortalama Kalış Süresi	
	Yabancı	Yerli	Yabancı	Yerli	Yabancı	Yerli
Konya	14600	239300	18870	336870	1.29	1.41
İç Anadolu Bölgesi	55145	1092010	117650	1548615	2.13	1.42
Türkiye	2033570	9369305	5174755	1432695	2.54	1.53

KAYNAK: Turizm Bakanlığı, Konaklama İstatistikleri Bülteni 1994

Konya'ya yönelik dış turizm talebinin artırılması amacı ile bir dizi önlemin alınmasını gerektirmektedir. Bu amaca yönelik olarak ilde yeterince arz potansiyeli bulunmaktadır.